

Postmottak Utleira barnehager

Vår saksbehandler
Rune Berg

Vår ref.
15/11265/614 A10 &18
oppgis ved alle henv.

Deres ref.

Dato
10.02.2017

Utleira barnehager (Stubban- og Kastbrekka barnehage) – tilsyn og driftsvurdering etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. – varsel om pålegg

Miljøenheten gjennomførte den 25.11.2016 tilsyn ved Utleira barnehager (Stubban- og Kastbrekka barnehage). Formålet med tilsynet var å vurdere om vilkårene i Miljøenhetens plangodkjenning av Stubban barnehage var ivarettatt og om det var etablert et internkontrollsystem som ivaretar forskriftens bestemmelser. Det ble ved tilsynet gjennomført en befaring av lokalene og uteområdet for å vurdere om forskriftens krav til fysisk miljø er tilfredsstillt. Det ble i tillegg også ført tilsyn med Kastbrekka barnehage.

1. Sammendrag

Utleira barnehage har etablert et internkontrollsystem etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v., som i stor grad synes å tilfredsstillt forskriftens krav til internkontrollsystem.

Det ble foretatt en befaring av barnehagenes lokaler for å vurdere barnas helse, miljø, og sikkerhet. Det ble ved tilsynet avdekket 5 avvik og gitt 1 merknad.

Avvik 1: Kastbrekka barnehage mangler tilfredsstillende ventilasjon

Avvik 2: Sikkerheten på barns innelekeområde er ikke tilstrekkelig ivarettatt.

Avvik 3: Næringsmidler på Kastbrekka barnehage oppbevares ved temperaturer som kan medfører helsefare.

Avvik 4: Hovedkjøkkenet på Stubban barnehage er ikke tilrettelagt for god håndhygiene.

Vi vurderer at de påpekte avvikene ved barnehagen ikke er i samsvar med regelverket.

Frist for retting av avvik

Vi ber om skriftlig bekreftelse **innen 3.4.2017** på at avvikene er rettet.

3. Reviderte områder og funn

Formålet med tilsynet var å kontrollere at forutsetninger for godkjenning er ivaretatt. Tilsynet omfattet gjennomgang av internkontrollsystemet og befarings av lokalene.

Deltakere ved tilsynet

Tilstede ved tilsynet var:

Mona Åsgård, Trondheim eiendom, utbygging
Martin Fremo, driftsoperatør, Trondheim eiendom
Randi S. Larsen, verneombud, Stubban barnehage
Silje F. Sandum, verneombud, Kastbrekka barnehage
Svanhild Furuholt, fagleder, Kastbrekka barnehage
Oddveig Aftret Nielsen, fagleder, Stubban barnehage
Per Arne Pedersen, Fagenhet for oppvekst og utdanning
Elin G. Aunet, rådgiver Miljøenheten
Rune Berg, rådgiver Miljøenheten

3.1 Ventilasjon

Avvik 1: Kastbrekka barnehage mangler tilfredsstillende ventilasjon

Det må iverksettes tiltak som sikrer tilfredsstillende ventilasjon. Vi ber også om at det legges fram dokumentasjon på at inn klima er tilfredsstillende. Dokumentasjonen kan være luftmengdemålinger eller CO₂-målinger med representativ personbelastning. CO₂-målinger må gjennomføres i samsvar med kommunens mal for slike målinger.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 19.

Observasjoner:

Det ble opplyst fra de ansatte at det har vært, og er, problemer med ventilasjonssystemet ved Kastbrekka. Det er skrevet avvik og et eksternt firma har vært inne og gjort målinger flere ganger. Under befaringsen erfarte Miljøenheten flere steder på Kastbrekka at inneluften opplevdes som "tett". Det kan synes som om ventilasjonen på stellerom for småbarn under befaringsen ikke var i drift eller hadde svært begrenset effekt.

Vurdering

Beskrivelser fra ansatte og observasjoner ved tilsynet kan tyde på at luftskiftet ikke er tilfredsstillende ved Kastbrekka barnehage. Vi ber derfor om at det legges fram dokumentasjon på at inn klima er tilfredsstillende. Dokumentasjonen kan være luftmengdemålinger eller CO₂-målinger med representativ personbelastning. CO₂-målinger må gjennomføres i samsvar med kommunens mal for slike målinger. Alle rom medregnet i godkjent leke- og oppholdsareal (LOA) for barnehagen skal ha tilfredsstillende ventilasjon. Dette innebærer både tilluft og avtrekk fra rommet. Dårlig luftskifte kan gi dårlig inn klima og føre til tretthet, konsentrasjonsvansker, hodepine, hudplager og irritasjon i øyne, nese og hals. Allergi og overfølsomhet kan forverres ved dårlig innemiljø.

3.2 Sikkerhet for barn på innelekeområdet

Avvik 2: Sikkerheten på barns innelekeområde er ikke tilstrekkelig ivaretatt.

Alle vannkraner tilgjengelige for barn på Stubban barnehage må skåldesikres. Kjøkkenkomfyren på Kastbrekka avdeling "Elle Melle" manglet kaserollevern.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 14 Sikkerhet og helsemessig beredskap.

Observasjoner:

Befaringen av barnehagens lokaler avdekket forhold som kan medføre risiko for ulykker. Dette gjaldt manglende skåldesikring av tappesteder tilgjengelige for barn på Stubban barnehage, samt manglende kasserollevern på avdelingskjøkkenet til "Elle Melle" på Kastbrekka barnehage.

Vurdering

Barnehagen skal utformes og drives på en slik måte at skader og ulykker forebygges, og at uønskede hendelser får så begrensede skadelige konsekvenser som mulig. Manglende skåldesikring av vannkraner kan medføre brannskader/skåldingsskader på barn. Det bør derfor gjennomføres en sikkerhetsgjennomgang av alle vannkraner tilgjengelig for barn og avdekkede avvik må rettes.

3.3 Smittevern**Avvik 3: Næringsmidler på Kastbrekka barnehage oppbevares ved temperaturer som kan medfører helsefare.**

Barnehagen må iverksette tiltak som sikrer at alle lett bederlige næringsmidler oppbevares ved 4 °C eller lavere. Det må i tillegg innføres rutiner som sikrer og dokumenterer at kravet overholdes.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. §§ 4 og 17

Observasjon

Hovedkjøkkenet på Kastbrekka barnehage er utstyrt med et kjølehjørne. Det ble opplyst at det har vært problemer med å holde tilfredsstillende temperatur her. Det er skrevet avviksmelding på denne kjøleinnretningen. Motor er skiftet og filter er rengjort, men disse tiltakene har ikke klart å få kjøleinnretningen til å holde tilfredsstillende temperatur. Barnehagens egne målinger, målt en gang per uke, viste at temperaturen ofte ligger i området 8 til 9 °C. Under befaringen viste temperaturen 9 °C.

Ansatte ved Kastbrekka barnehage registrerer temperaturen i kjøleinnretningene sine en gang per uke. Utfylte lister viste jevnt over for høy temperatur i forhold til kravet om 4 °C eller lavere. På avdelingen "Elle Melle" blir ikke temperaturen registrert. Kjøleskapet var utstyrt med en temperaturmåler, men denne var fysisk plassert på kjøleribba bak i skapet, og viste -6 °C ved befaringen.

Vurdering

Dersom kjølehjørnet på storbarnsavdelingen ikke klarer å holde tilfredsstillende temperatur etter tiltak, må dette tas ut av drift, og maten må overføres til en kjøleinnretning med tilfredsstillende temperatur.

Dersom det i næringsmidlets merking er angitt en oppbevaringstemperatur for næringsmidlet, skal denne følges. For lett bederlige matvarer er oppbevaringstemperaturen særlig viktig og avgjørende for veksten av mikroorganismer og for aktiviteten til en rekke enzymer som fører til endring av matvaren. Etter få timer med for høy temperatur vil mikroorganismer kunne vokse i slike matvarer, som raskt får nedsatt hygienisk kvalitet eller blir helsefarlige. Næringsmidler skal oppbevares ved temperaturer som ikke medfører helsefare.

Barnehagen må etablere rutiner som sikrer kontroll på lagringstemperaturen for lett bederlige matvarer. Temperaturkontroll en gang per uke er for sjeldent for tilstrekkelig kontroll, da lett bederlige næringsmidler raskt kan bli helseskadelig ved for høye temperaturer. Temperaturen må kontrolleres og dokumenteres hver driftsdag. Dersom det avdekkes avvik fra tilfredsstillende temperatur, må det iverksettes avvikshåndtering og avbøtende tiltak. Dette må barnehagen dokumentere. Barnehagen må også forsikre seg om at temperaturmåleren viser representativ temperatur. Temperaturmåleren bør plasseres i døra, og ikke lengst bak i skapet hvor det ligger i kontakt med kjøleribba.

3.4 Mathåndtering

Avvik 4: Hovedkjøkkenet på Stubban barnehage er ikke tilrettelagt for god håndhygiene.

Det må etableres en egen håndvask på kjøkkenet som er hensiktsmessig plassert og særskilt beregnet på vask av hender.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. §§ 11 og 17

Observasjon

Stubban barnehage har en egen person som er ansvarlig for mattilberedningen. Det serveres varmmat 3 ganger i uken, brødmåltid samt fruktmåltid. Lokalene er utstyrt med et hovedkjøkken og et anretningskjøkken. Det ble opplyst at varmmattilberedningen foregår ved hovedkjøkkenet. Dette kjøkkenet var utstyrt med kun én vask med enkel kum, som skal tjene som håndvask, spylekum for skitten oppvask og som vask til rengjøring av næringsmidler (les frukt og grønnsaker) som ofte ikke skal ha en etterfølgende varmebehandling før konsumering.

Vurdering

Erfaring viser at smittestoffer og annen forurensning ofte blir overført til maten via hendene. Ansatte som håndterer matvarer må ha rene hender, og virksomheten må derfor legge forholdene godt til rette for god håndhygiene. For å unngå at blandebatteriet forurennes av urene hender, og deretter selv blir en kilde til forurensning, bør den ikke betjenes med hendene. Videre må håndvasken være hensiktsmessig plassert på en slik måte at ikke sprut kan forurense næringsmidler eller rent utstyr.

Barnehagen skal i nødvendig utstrekning ha tilfredsstillende muligheter for lagring, tilberedning og servering av mat i samsvar med næringsmiddelregelverket, jf § 11 i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Næringsmiddelregelverket sier at *"Det skal finnes et egnet antall håndvasker som er hensiktsmessig plassert og særskilt beregnet på vask av hender. Håndvaskene skal ha rennende varmt og kaldt vann, samt utstyr for hygienisk vask og tørk av hendene. Det skal, når det er nødvendig, være særskilte innretninger for vask av næringsmidlene"*, jf forordning (EF) 852/2004 vedlegg II, kapittel I, punkt 4.

3.5 Internkontroll

Merknad 1: Barnehagens ledelse bør gå systematisk igjennom forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. og veilederen "Miljø og helse i skolen" for å sikre at alle tema i forskriften er tilstrekkelig ivaretatt ved skolen, og dokumentere gjennomgangen skriftlig.

Merknad 2: Alle faktaarkene som er hengt opp rundt i avdelingene på Kastbrekka bør gjennomgås og oppdateres til siste versjon.

Observasjon:

Barnehagen har et internkontrollsystem, noe i Kvaliteket og noe i permer på avdelingene. Årshjulet er bygd opp med undermapper med de dokumenter som trengs for å utføre oppgavene bestemt per måned. Det er også utarbeidet flere typer sjekklister, men ingen egen prosedyre for hvordan sikkerhetskontrollen og kartleggingen foregår ved enheten. Avvikshåndteringen foregår i TQM hvor alle ansatte skal ha fått opplæring. Det er ikke utarbeidet en egen skriftlig avviksrutine.

I forkant av tilsynet hadde barnehagen utarbeidet en oversikt over relevante rutiner med bakgrunn i Miljøenhetens faktaark om internkontroll i barnehager og skoler. Barnehagen kunne ikke legge fram dokumentasjon på en systematisk gjennomgang av forskriften med veileder for å sikre at alle tema i forskriften er ivaretatt gjennom internkontrollsystemet.

På Kastbrekka barnehage var det også hengt opp flere faktaark fra Miljøenheten, bl.a. om hygiene og stellerutiner. Flere av disse har kommet ut i ny og revidert utgave.

Vurdering:

Barnehage har plikt til å føre internkontroll etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v., jf. forskriftens § 4, på lik linje med arbeidsmiljøloven, brannvernlovgivningen og annen HMS-lovgivning. Det systematiske arbeidet bør ses i sammenheng med annen internkontroll.

Det er viktig at ledelsen ved barnehagen systematisk gjennomgår forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler og veilederen "Miljø og helse i skolen" for å sikre at alle tema i forskriften er tilstrekkelig ivaretatt ved Utleira barnehager. Denne gjennomgangen må skriftliggjøres.

4. Regelverk

- Lov av 2011-06-24 nr.29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Forskrift av 1. desember 1995 om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.. med veileder, "Miljø og helse i barnehagen", Helsedirektoratet april 2014.

Avvik defineres som mangel på oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av lov eller forskrift.

Merknad er forhold som ikke nødvendigvis er i strid med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift, men der tilsynsmyndigheten mener det er mulighet for forbedringspotensial.

Rapporten omhandler eventuelle avvik og merknader som er avdekket under tilsynet. Det er ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens arbeid innenfor forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Forhåndsvarsel om pålegg

Dersom vi ikke har mottatt bekreftelsen innen fristen, kan miljøsjefen gi barnehagen pålegg om retting for å sikre at avvikene rettes. Denne tilsynsrapporten er et varsel om at pålegg kan bli gitt. (jf Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker § 16 om forhåndsvarsling og Lov om folkehelsearbeid § 14 om retting). Dersom dere har kommentarer til innholdet i rapporten ber vi om melding om dette innen tre uker.

Med hilsen
TRONDHEIM KOMMUNE

Marianne Langedal
miljøsjef

Rune Berg
rådgiver

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Kopi

Postmottak Fagenhet OU